TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2008. gada 16. decembrī *

Lieta C-213/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Symvoulio tis Epikrateias* (Grieķija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 8. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 23. aprīlī, tiesvedībā

Michaniki AE

pret

Ethniko Symvoulio Radiotileorasis,

Ypourgos Epikrateias,

piedaloties

Elliniki Technodomiki Techniki Ependytiki Viomichaniki AE, kas ir *Pantechniki AE* tiesību pārņēmēja,

Syndesmos Epicheiriseon Periodikou Typou.

* Tiesvedības valoda — grieķu.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*] un K. Lēnartss [*K. Lenaerts*] (referents), tiesneši A. Ticano [*A. Tizzano*] un H. N. Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], K. Šīmans [*K. Schiemann*], J. Klučka [*J. Klučka*] un A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*], K. Toadere [*C. Toader*] un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru [*M. Poiares Maduro*],
sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 4. marta tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Elliniki Technodomiki Techniki Ependytiki Viomichaniki AE*, kas ir *Pantechniki AE* tiesību pārņēmēja, vārdā — K. Janakopuls [*K. Giannakopoulos*], *dikigoros*,

— *Syndesmos Epicheiriseon Periodikou Typou* vārdā — K. Drugass [*K. Drougas*], *dikigoros*,

— Grieķijas valdības vārdā — A. Samoni-Randu [*A. Samoni-Rantou*] un E. M. Mamuna [*E.-M. Mamouna*], kā arī A. Manitakis [*A. Manitakis*] un J. Dionisopuls [*I. Dionysopoulos*], pārstāvji,

— Eiropas Savienības Padomes vārdā — A. Lo Monako [*A. Lo Monaco*] un M. M. Žozefidesa [*M.-M. Joséphidès*], kā arī A. Vitro [*A. Vitro*], pārstāvji,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. Patakja [*M. Patakia*], kā arī D. Kukovecs [*D. Kukovec*], un K. Lūiss [*X. Lewis*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2008. gada 8. oktobra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīvu 93/37/EEK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu piešķiršanas procedūras [būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras] (OV L 199, 54. lpp.), ar grozījumiem, kas izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1997. gada 13. oktobra Direktīvu 97/52/EK (OV L 328, 1. lpp.; turpmāk tekstā — "Direktīva 93/37").

2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar tiesvedību starp Grieķijā reģistrētu sabiedrību *Michaniki AE* (turpmāk tekstā — "*Michaniki*"), no vienas puses, un *Ethniko Symvoulio Radiotileorasis* [Valsts radio un televīzijas padome] (turpmāk tekstā — "*ESR*") un *Ypourgos Epikrateias* (valsts ministrs), no otras puses, par lēmumu, ar kuru *ESR* izsniedza sabiedrībai *Pantechniki AE*, kas arī reģistrēta Grieķijā, izziņu par nesavienojamības neesamību sakarā ar būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 93/37 6. pantā, kas ietilpst tās I sadaļā "Vispārīgi noteikumi", ietverts 6. punkts, kurā ir noteikts:

"Līgumslēdzējas iestādes nodrošina to, lai dažādus pakalpojumu sniedzējus nediskriminētu."

4 Šis direktīvas IV sadaļā, kas attiecas uz "Vispārējiem dalības noteikumiem", ietverta 2. nodaļa "Kvalitātes kritēriji, atlasot piedāvājumus", kuras 24. panta pirmajā daļā ir paredzēts:

"Piedalīties līgumā [līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā] var liegt jebkuram būvuzņēmējam:

a) kas ir bankrotējis vai atrodas darbības izbeigšanas stadijā, kam tiesa iecēlusi administratoru, kas noslēdzis mierizlīgumu ar kreditoriem, pārtraucis uzņēmējdarbību vai ir kādā līdzīgā stāvoklī, ko saskaņā ar valsts normatīviem aktiem rada līdzīgas procedūras;

b) uz ko attiecas tiesvedība, lai atzītu par bankrotējušu, tiesas lēmums par piespiedu darbības izbeigšanu vai administratora iecelšanu vai mierizlīgums ar kreditoriem, vai arī saskaņā ar valsts normatīviem aktiem uzsāktas kādas līdzīgas procedūras;

c) kas ar tiesas spriedumu, kuram ir *res judicata* spēks, atzīts par vainīgu pārkāpumā saistībā ar viņa profesionālo darbību;

d) kas ir vainīgs smagā pārkāpumā saistībā ar profesionālo darbību, kurš pierādīts ar jebkādiem līdzekļiem, ko līgumslēdzējas iestādes var pieņemt;

e) kas nav izpildījis saistības, kas attiecas uz sociālās apdrošināšanas iemaksām saskaņā ar tiesību aktiem tajā valstī, kurā viņš reģistrēts, vai arī līgumslēdzējas iestādes valstī;

f) kas saskaņā ar tās valsts tiesību normām, kurā tas reģistrēts vai kura ir līgumslēdzējas iestādes valsts, nav izpildījis pienākumus, kas saistīti ar nodokļu samaksu;

g) kas ir vainīgs nopietnā tādas informācijas sagrozīšanā, kas prasīta saskaņā ar šo nodaļu."

Valsts tiesiskais regulējums

5 Grieķijas Konstitūcijas, kas tika pievienota ar Grieķijas Parlamenta septītās likumu pārskatīšanas asamblejas 2001. gada 6. aprīļa balsojumu, 14. pantā ietverts 9. punkts, kurā ir paredzēts:

"Mediju īpašumtiesību statuss, finansiālais stāvoklis un finansējuma veidi ir publiskojami likumā paredzētajā kārtībā.

Likumā nosaka pasākumus un ierobežojumus, kas vajadzīgi, lai pilnībā nodrošinātu mediju pārskatāmību un plurālismu.

Ir aizliegta vairāku viena un tā paša veida vai dažādu veidu mediju kontroles koncentrācija.

It īpaši atbilstoši likumā paredzētajiem nosacījumiem aizliegta vairāku viena un tā paša veida elektronisko mediju koncentrācija.

Mediju uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statuss nav savienojams ar tāda uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statusu, kuram par labu valstij vai publiskai juridiskai personai plašākā nozīmē ir jāveic būvdarbi, piegādes vai jāsniedz pakalpojumi.

Šis iepriekšējā daļā noteiktais aizliegums attiecas uz jebkāda veida starpniekiem, piemēram, laulāto, radiniekiem vai finansiāli atkarīgām personām vai sabiedrībām.

Likumā jāparedz īpaši noteikumi, sankcijas, kas var tikt piemērotas un kas var ietvert pat radio vai televīzijas pārraidīšanas stacijas licences anulēšanu un aizliegumu

parakstīt konkrēto publiskā iepirkuma līgumu vai arī rīkojumu to atcelt, un kontroles sistēma un garantiju veidi, kas vajadzīgi, lai novērstu iepriekš minēto tiesību noteikumu apiešanu."

6 Likums Nr. 3021/2002 par ierobežojumiem attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumu slēgšanu ar personām, kas aktīvi darbojas vai kam pieder kapitāla daļas mediju uzņēmumu nozarē (*FEK* A' 143), regulē Konstitūcijas 14. panta 9. punkta pēdējā daļā minētos aspektus.

7 Iepriekš minētā likuma 1. panta izpratnē termins "mediju uzņēmums" ir uzņēmums, "kura darbība ir pakļauta Grieķijas valsts likumiem". Tajā pašā pantā ir sniegtas jēdzienu "publiskā nozare plašā nozīmē", "publisko iepirkumu līgumi", "galvenais akcionārs", "vadītāji", "finansiāli atkarīgas personas" un "starpnieki" definīcijas.

8 It īpaši jēdzieni "galvenais akcionārs" un "starpnieks" Likuma Nr. 3021/2002 1. panta 4. un 7. punktā ir definēti šādi:

"4. "Galvenais akcionārs" ir akcionārs, kas, pamatojoties uz tam piederošo akciju skaitu, ko aprēķina autonomā veidā vai salīdzinot ar akciju skaitu, kas pieder citiem sabiedrības akcionāriem, vai arī pamatojoties uz tam piederošām balsošanas tiesībām vai citām specifiskām tiesībām, kas tam piešķirtas likumā vai sabiedrības statūtos, vai arī uz vispārēju vai īpašu vienošanos pamata, kas noslēgtas ar sabiedrību, ar citiem

akcionāriem vai trešām personām, kas ir finansiāli atkarīgas vai rīkojas tam par labu, var būtiski ietekmēt sabiedrības kompetento orgānu vai vadītāju lēmumu pieņemšanu par attiecīgās sabiedrības vadību un vispārējo darbību.

It īpaši par galveno akcionāru uzskata:

A. fizisku vai juridisku personu, kurai neatkarīgi no tai piederošo akciju skaita procentos no kopējā pamatkapitāla:

a) pieder akciju skaits, kas ir lielāks nekā jebkuram citam akcionāram vai ir vienāds ar kādam akcionāram piederošo akciju skaitu šajā gadījumā;

b) saskaņā ar sabiedrības statūtiem vai pēc citu akcionāru attiecīgo tiesību nodošanas pieder vairākuma balsstiesības akcionāru pilnsapulcēs, vai

c) ir tiesības saskaņā ar likumu vai sabiedrības statūtiem vai pēc citu akcionāru attiecīgo tiesību nodošanas izraudzīt un atsaukt vismaz divus valdes locekļus

vai vienu valdes locekli, kas veic prezidenta, viceprezidenta, direktora, ģenerāldirektora vietas izpildītāja vai vietnieka vai ģenerālā izpilddirektora funkcijas, vai

d) pieder tāda kopējā pamatkapitāla procentuālā daļa vai ir balsstiesības, kas atbilst vismaz pusei no pamatkapitāla, kas ticis pārstāvēts un ticis izmantots balsošanai pēdējās sabiedrības valdes vai tās biedru vairākuma ievēlēšanā vai atsaukšanā, vai

e) kura tieši vai netieši noslēdz ar sabiedrību līgumus vai vienošanās, saskaņā ar kurām sabiedrība iegūst ienākumus vai citas finansiālās tiesības, kas atbilst vismaz vienai piektajai daļai no tās kopējiem ienākumiem par katru iepriekšējo gadu;

B. fizisku vai juridisku personu, kam:

a) pieder tāds akciju skaits, kas atbilst vismaz 5 % no kopējā pamatkapitāla, vai

b) pieder balsstiesības, kas atbilst vismaz 5 % no kopējā balsstiesību skaita sabiedrības pilnsapulcē.

Aprēķinot pamatkapitāla vai balsstiesību procentuālo daļu, uz ko attiecas šā punkta A. un B. daļa, it īpaši tiek ņemts vērā kapitāldaļu skaits vai balsstiesības, kuru īpašnieki vai turētāji ir:

— personas, kas darbojas kā starpnieki;

— uzņēmumi, ko kontrolē šis pats akcionārs,

— cits akcionārs, ar ko galvenais akcionārs ir noslēdzis vienošanos, lai ar to rīcībā esošajām balsstiesībām īstenotu ilgstošu sabiedrības vadības politiku.

Tiek ņemtas vērā arī balsstiesības, kas iegūtas uz ķīlas vai lietojuma tiesības līguma pamata, vai balsstiesības, kas iegūtas, piemērojot aizsardzības pasākumu pret attiecīgo akciju īpašnieku, kas attiecas arī uz akcijām, kas tam nepieder, bet par kurām tam ir tiesības saņemt dividendes. Akciju skaits vai balsstiesības, kas iegūtas mantošanas ceļā, tiek ņemtas vērā pēc trīs mēnešu termiņa beigām, ko sāk skaitīt no iegūšanas brīža.

[..]

7. "Starpnieki" ir fiziskas vai juridiskas personas, kuras ir finansiāli atkarīgas vai arī kuras saskaņā ar vispārējo vai īpašu vienošanos rīkojas citas fiziskas vai juridiskas personas labā pēc tās ieteikuma vai rīkojuma."

9 Likuma Nr. 3021/2002 2. pantā ar virsrakstu "Aizliegums piešķirt slēgšanas tiesības/noslēgt publiskā iepirkuma līgumus ar mediju uzņēmumiem" ir noteikts:

"1. Ir aizliegts piešķirt slēgšanas tiesības/noslēgt publiskā iepirkuma līgumus ar mediju uzņēmumiem vai to partneriem, galvenajam akcionāram un šādu uzņēmumu valdes locekļiem un vadītājiem. Tāpat ir aizliegts piešķirt slēgšanas tiesības/noslēgt publiskā iepirkuma līgumus ar uzņēmumiem, kuru partneri, galvenie akcionāri, valdes locekļi vai vadītāji ir mediju uzņēmumi vai mediju uzņēmumu partneri, galvenie akcionāri, valdes locekļi vai vadītāji.

2. Aizliegums piešķirt publisko iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības attiecas arī uz:

a) 1. punktā minēto fizisko personu laulātajiem un radiniekiem, neierobežoti tiešajā līnijā un līdz ceturtajai pakāpei blakuslīnijā, ja vien tie nespēj pierādīt, ka tie ir finansiāli neatkarīgi no šīm personām;

b) jebkuru citu starpnieku;

c) 1. punktā minēto partneru un galveno akcionāru partneriem un galvenajiem akcionāriem;

d) jebkuru fizisku vai juridisku personu, kas, nebūdama akcionāre, tieši vai netieši kontrolē vienu vai vairākus mediju uzņēmumus vai tiešā vai netieši ietekmē to vadības vai vadītāju lēmumu attiecībā uz sabiedrības vadību un vispārējo darbību.

[..]"

10 Likuma Nr. 3021/2002 3. pantā, kas attiecas uz "nesavienojamību", ir noteikts:

"1. Mediju uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra, valdes locekļa vai vadītāja statuss nav savienojams ar tāda uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra, valdes locekļa vai vadītāja statusu, kas noslēdz publiskā iepirkuma līgumus,

kuru slēgšanas tiesību piešķiršana vai noslēgšana ir aizliegta saskaņā ar 2. pantu, kā arī šā uzņēmuma partnera, partnera, galvenā akcionāra vai šā galvenā akcionāra statusu.

2. Nesavienojamība, kas noteikta šajā pantā, ir piemērojama arī tad, ja uzņēmuma, kas noslēdz publiskā iepirkuma līgumus, īpašnieks, galvenais akcionārs, partneris, valdes loceklis vai vadītājs ir laulātais vai radinieks, neierobežoti tiešajā līnijā un līdz ceturtajai pakāpei blakuslīnijā, kas nespēj pierādīt, ka tas ir finansiāli neatkarīgs no mediju uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra, valdes locekļa vai vadītāja, kā arī visos citos gadījumos, kuros iepriekš minētā nesavienojamība attiecas uz personu, kas darbojas kā starpnieks.

[..]”

11 Likuma Nr. 3021/2002 4. pantā būtībā paredzēts, ka pirms publiskā iepirkuma līguma piešķiršanas un jebkurā gadījumā pirms publiskā iepirkuma līguma parakstīšanas attiecīgai līgumslēdzējai iestādei jālūdz *ESR* sagatavot izziņu, kas apliecina, ka nepastāv iepriekš minētā likuma 3. pantā paredzētā nesavienojamība; pretējā gadījumā publiskā iepirkuma līgums nav spēkā.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

12 Ar Grieķijā reģistrētās sabiedrības "*Erga OSE AE*" (turpmāk tekstā — "*ERGA OSE*") valdes 2001. gada 13. decembra Lēmumu Nr. 844 tā izsludināja atklātu konkursu par būvdarbu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesībām, lai veiktu līmeņošanas un tehniskos darbus jaunās Korintas–Kiato ātrgaitas dzelzceļa dubultlīnijas infrastruktūrai ar budžetu EUR 51 700 000 apmērā.

13 Konkursā piedalījās arī sabiedrība *Michaniki* un sabiedrība *KI Sarandopoulos AE* (turpmāk tekstā — "*Sarandopoulos*"), kas arī ir reģistrēta Grieķijā.

14 Ar 2002. gada 22. maija Lēmumu Nr. 959 *Erga OSE* valde publiskā iepirkuma līguma, kas attiecas uz šiem līmeņošanas darbiem un būvdarbiem, slēgšanas tiesības piešķīra uzņēmumam *Sarantopoulos*. Šis uzņēmums vēlāk tika pievienots sabiedrībai *Pantechniki*.

15 Pirms līguma noslēgšanas *Erga OSE*, uz ko tolaik attiecās Likuma Nr. 3021/2002 1. panta 2. punktā lietotais termins "publiskā nozare plašā nozīmē", 2002. gada 9. oktobrī nosūtīja vēstuli *ESR*, kurā bija dati par sabiedrības *Pantechniki* galvenajiem akcionāriem, valdes locekļiem un direkcijas locekļiem, lai saņemtu izziņu par to, ka attiecībā uz šim personām nepastāv iepriekš minētā likuma 3. pantā noteiktā nesavienojamība.

16 *ESR*, pamatojoties uz iepriekš minētā likuma 4. pantu, 2002. gada 30. oktobrī sagatavoja izziņu Nr. 8117 (turpmāk tekstā — "izziņa"), kurā bija apliecināts, ka attiecībā uz *Erga OSE* 2002. gada 9. oktobra vēstulē minētajām personām nepastāv nesavienojamība.

17 Atbilstoši lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu sniegtajai informācijai *ESR* uzskatīja, ka uz K. Sarandopulu [*K. Sarantopoulos*], sabiedrības *Pantechniki* galveno akcionāru un valdes priekšsēdētāja vietnieku, neskatoties uz viņa radniecību ar G. Sarandopulu [*G. Sarantopoulos*], kas ir divu Grieķijā reģistrētu uzņēmumu, kas darbojas mediju jomā, valdes loceklis, nav attiecināma Likuma 3021/2002 2. un 3. pantā noteiktā kārtība par nesavienojamību. *ESR* izlēma, ka K. Sarandopuls ir finansiāli neatkarīgs no G. Sarandopula.

18 Sabiedrība *Michaniki* iesniedza prasību *Symvoulio tis Epikrateias* (Valsts padome, Grieķija), lūdzot atcelt šajā lietā apskatāmo izziņu, pamatojoties uz Grieķijas Konstitūcijas 14. panta 9. punkta pārkāpumu. Prasītāja cita starpā apgalvo, ka Likuma 3021/2002 2. panta 2. punkts un 3. panta 2. punkts, uz ko pamatojoties tika izsniegta izziņa, ierobežojot Konstitūcijas 14. panta 9. punkta piemērošanas jomu un līdz ar to esot nesaderīgi ar minēto konstitucionālo tiesību normu.

19 Pamata lietā *ESR* atbalstam tika atļauts iestāties sabiedrībai *Pantechniki*, kuras tiesību pārņēmējs ir *Elliniki Technodomiki Techniki Ependytiki Viomichaniki AE*, kā arī *Syndesmos Epicheiriseon Periodikou Typou* (Periodiskās preses izdevniecību apvienībai).

20 Iesniedzējtiesa uzskata, ka Likuma Nr. 3021/2002 2. panta 2. punkts un 3. panta 2. punkts tiktāl, ciktāl tas ļauj publisko būvdarbu uzņēmējam izvairīties no tajās paredzētās nesavienojamības kārtības, ja tas spēj pierādīt, ka ir finansiāli neatkarīgs no radinieka, kas ir mediju uzņēmuma īpašnieks, galvenais akcionārs, partneris vai vadītājs, ir pretrunā Konstitūcijas 14. panta 9. punktam, saskaņā ar kuru minētajam uzņēmējam, pat ja viņš būtu finansiāli neatkarīgs no šī radinieka, ir jāpierāda, ka viņš rīkojas neatkarīgi, savā labā un savās interesēs.

21 Iesniedzējtiesa tomēr uzskata, ka, lai arī šāda analīze šajā procesa stadijā ir pietiekama, lai izlemtu pamata lietu, procesuālās ekonomijas principa apsvērumi attaisno, ka gadījumā, ja šajā lietā apskatāmā izziņa tiktu atcelta, pamatojoties uz to, ka ar Likuma Nr. 3021/2002 2. un 3. pantu ir pārkāpts Konstitūcijas 14. panta 9. punkts, iesniedzējtiesa jau tagad pārbaudītu, vai šī konstitucionālo tiesību norma, kas ļauj izslēgt publisko būvdarbu uzņēmumu no dalības konkursā, pamatojoties uz to, ka tā galvenais akcionārs nevar atspēkot pieņēmumu, ka tas kā mediju uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja radinieks ir rīkojies par labu šim uzņēmumam kā starpnieks un nevis savā labā, ir saderīga ar Kopienu tiesībām.

22 Šajā sakarā iesniedzējtiesa norāda, ka, pirmkārt, vairākums tās locekļu uzskata, ka Direktīvas 93/37 24. pantā minēto aizlieguma pamatu saraksts ir izsmeļošs un līdz ar to izslēdz citu aizliegumu pamatu, tādu kā izriet no Grieķijas Konstitūcijas 14. panta 9. punkta, pievienošanu. Iesniedzējtiesa turklāt norāda, ka daži tās locekļi turpretī uzskata, ka, ņemot vērā, ka ar šo direktīvu ir ieviesta daļēja saskaņošana, tās 24. pants neaizliedzot dalībvalstīm noteikt papildu aizliegumu pamatus, kas it īpaši attiecas — kā šajā lietā — uz vispārējo interešu apsvērumiem, kas saistīti ar demokrātiskas iekārtas darbību un preses daudzveidības nodrošināšanu.

23 Otrkārt, ja pieņemtu, ka Direktīvas 93/37 24. pantā ietvertais aizlieguma pamatu saraksts nav izsmeļošs, iesniedzējtiesa uzskata, ka dalībvalstu rīcības brīvībai paredzēt citus izslēgšanas pamatus pastāv — saskaņā ar Tiesas judikatūru — nosacījumi, ka, pirmkārt, mērķis ir saderīgs ar Kopienu tiesību vispārējiem principiem un, otrkārt, ir ievērots samērīguma princips. Šajā sakarā iesniedzējtiesa precizē, ka viens no tās locekļiem uzskata, ka ar Konstitūcijas 14. panta 9. punktu netiek pārkāpts iepriekš minētais princips, ņemot vērā, pirmkārt, to, ka pieņēmums, kas attiecas uz personām, kas darbojas kā starpnieki, ir atspēkojams un, otrkārt, apstākli, ka izvirzītos mērķus nevarētu sasniegt, paredzot citu risinājumu.

24 Treškārt, ja pieņemtu, ka Direktīvas 93/37 24. pantā ietverto aizliegumu pamatu saraksts ir izsmeļošs vai ka Konstitūcijas 14. panta 9. punkts nevar tikt uzskatīts par saderīgu ar Kopienu tiesībām vai samērīguma principu, iesniedzējtiesai ir šaubas, vai minētajā direktīvā paredzētais aizliegums dalībvalstīm paredzēt tādus noteikumus, kādi tiek apskatīti šajā lietā, kas vispārējo interešu apsvērumu dēļ nosaka kārtību, saskaņā ar kuru darbība mediju jomā nav savienojama ar publisko iepirkumu jomu, atbilst principiem, kas ir saistīti ar demokrātiskas iekārtas normālu darbību dalībvalstīs, pārskatāmības nodrošināšanu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, brīvas un godīgas konkurences principam, kā arī subsidiaritātes principam.

25 Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka tās locekļu mazākumam ir pretējais viedoklis, proti, ka Direktīvā 93/37 esot paredzētas pietiekamas garantijas, lai publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā nodrošinātu pārskatāmību un pasargātu šo procedūru no pretlikumīgas ietekmes vai korupcijas.

26 Šādos apstākļos *Symvoulio tis Epikrateias* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [..] Direktīvas 93/37 [..] 24. pantā minēto izslēgšanas pamatu saraksts attiecībā uz publisko būvdarbu uzņēmējiem ir izsmeļošs?

2) Gadījumā, ja šis saraksts nav izsmeļošs, vai tiesību normas, kas nolūkā nodrošināt valsts finanšu darbību pārskatāmību nosaka, ka mediju uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statuss nav savienojams ar tāda uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statusu, kuram var piešķirt tiesības izpildīt būvdarbu, piegādes vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu

par labu valstij vai publiskai juridiskai personai plašākā nozīmē, mērķi ir saderīgi ar Kopienu tiesību vispārējiem principiem un vai šāds pilnīgs aizliegums piešķirt publiska iepirkuma līgumu slēgšanas tiesības attiecīgiem uzņēmumiem ir saderīgs ar Kopienu samērīguma principu?

3) Gadījumā, ja Direktīvas 93/37 [..] 24. panta nozīmē tajā paredzētais būvdarbu uzņēmumu izslēgšanas pamatu saraksts ir interpretējams kā izsmeļošs vai ja attiecīgās valsts tiesību normas mērķus nevar uzskatīt par saderīgiem ar Kopienu tiesību vispārējiem principiem, vai arī, visbeidzot, ja tajā paredzētais aizliegums nav saderīgs ar Kopienu samērīguma principu, vai tad iepriekš minētā direktīva, aizliedzot pamatos, balstoties uz kuriem, uzņēmumi var tikt izslēgti no būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas procedūras, iekļaut gadījumu, kurā šis uzņēmums, tā vadība (šā uzņēmuma īpašnieks, galvenais akcionārs, partneris vai vadītājs) vai starpnieki, kas darbojas minēto attiecīgo vadītāju labā, veic mediju uzņēmumu darbību, kas var nelikumīgi ietekmēt būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas procedūru, izmantojot tiem piemītošo vispārējo ietekmi, pārkāpj vispārējos konkurences aizsardzības un pārskatāmības principus, kā arī EKL [..] 5. panta 2. punktu, kas paredz subsidiriaritātes principu?"

Par Tiesas kompetenci un prejudiciālo jautājumu pieņemamību

27 Grieķijas valdība apstrīd iesniedzējtiesas uzdoto jautājumu atbilstību.

28 Pirmkārt, Grieķijas valdība apgalvo, ka pamata prāva ir saistīta ar pilnībā iekšēju situāciju, kas attiecas tikai uz Grieķijas uzņēmējiem. Līdz ar to pastāvot šaubas, ka pamata prāva ietilpst Direktīvas 93/37 piemērošanas jomā, un tātad arī par Tiesas kompetenci sniegt interpretāciju.

29 Šajā sakarā tomēr jānorāda, ka neviens Direktīvas 93/37 noteikums neļauj uzskatīt, ka tās noteikumu un it īpaši vispārējo dalības noteikumu, kas ir noteikti cita starpā tās 24. pantā, piemērojamība būtu atkarīga no tā, vai pastāv faktiska saistība ar aprites brīvību dalībvalstu starpā. Kā norādījis ģenerāladvokāts savu secinājumu 16. punktā, minētajā direktīvā nav paredzēts, ka tās noteikumi ir attiecināmi uz būvdarbu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām ar kādu nosacījumu, kas būtu saistīts ar pretendentu pilsonību vai reģistrācijas vietu (skat. pēc analoģijas 1996. gada 25. aprīļa spriedumu lietā C-87/94 Komisija/Beļģija, *Recueil*, I-2043. lpp., 33. punkts).

30 Līdz ar to un ņemot vērā, ka konkursa summa pamatā lietā pārsniedz Direktīvas 93/37 piemērošanas robežvērtību, Tiesai šajā lietā ir kompetence interpretēt minēto direktīvu.

31 Otrkārt, Grieķijas valdība apgalvo, ka iesniedzējtiesā izskatāmā lieta attiecas tikai uz Likuma Nr. 3021/2002 normu saderību ar Konstitūcijas 14. panta 9. punktu. Jautājums par Kopienu tiesību interpretāciju, ko uzdevusi iesniedzējtiesa, tādējādi neatbilstot pamata prāvas risināšanas objektīvajām vajadzībām.

32 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ņemot vērā lietas īpatnības, var noteikt gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir

nepieciešams tās sprieduma taisīšanai, gan arī Tiesai uzdoto jautājumu atbilstību (1995. gada 15. decembra spriedums lietā C-415/93 *Bosman*, *Recueil*, I-4921. lpp., 59. punkts; 2006. gada 15. jūnija spriedums lietā C-466/04 *Acereda Herrera*, Krājums, I-5341. lpp., 47. punkts, un 2008. gada 31. janvāra spriedums lietā C-380/05 *Centro Europa 7*, Krājums, I-349. lpp., 52. punkts).

33 Tātad, tiklīdz uzdotie jautājumi skar Kopienu tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (skat. it īpaši 2003. gada 25. februāra spriedumu lietā C-326/00 *IKA*, *Recueil*, I-1703. lpp., 27. punkts; 2005. gada 12. aprīļa spriedumu lietā C-145/03 *Keller*, Krājums, I-2529. lpp., 33. punkts, un 2006. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-13/05 *Chacón Navas*, Krājums, I-6467. lpp., 32. punkts).

34 Atteikums lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu ir iespējams tikai tad, ja acīmredzami ir skaidrs, ka prasītajai Kopienu tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamata prāvas faktisko situāciju vai priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav tādu vajadzīgo faktisko un tiesību apstākļu, lai varētu sniegt noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (skat. it īpaši 2001. gada 13. marta spriedumu lietā C-379/98 *PreussenElektra*, *Recueil*, I-2099. lpp., 39. punkts; 2002. gada 19. februāra spriedumu lietā C-35/99 *Arduino*, *Recueil*, I-1529. lpp., 25. lpp., un iepriekš minēto spriedumu lietā *Chacón Navas*, 33. punkts).

35 Jānorāda, ka šajā lietā tas tā nav. Šajā lietā Tiesas atbilde uz lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu sniegs iesniedzējtiesai tai nepieciešamo interpretāciju, lai atbildētu uz jautājumu, no kā ir atkarīgs pamata prāvas iznākums par kārtības, saskaņā ar kuru darbība publisko iepirkumu jomā nav savienojama ar mediju jomu, kas noteikta Konstitūcijas 14. panta 9. punktā un ieviesta ar Likumu Nr. 3021/2002, saderību ar Kopienu tiesībām.

36 Šādos apstākļos lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par pieņemamu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

37 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai izslēgšanas pamati no būvdarbu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras, kas paredzēti Direktīvas 93/37 24. panta pirmajā daļā, ir ar ierobežojošu raksturu.

38 Šajā sakarā jānorāda, ka Kopienu direktīvu par publiskajiem iepirkumiem mērķis ir koordinēt valstīs esošās procedūras šajā jomā (2006. gada 9. februāra spriedums apvienotajās lietās C-226/04 un C-228/04 *La Cascina* u.c., Krājums, I-1347. lpp., 20. punkts). Attiecībā uz būvdarbu publiskā iepirkuma līgumiem Direktīvas 93/37 preambulas otrais apsvērums skaidri norāda uz šo mērķi.

39 No Direktīvas 93/37 preambulas otrā un desmitā apsvēruma izriet, ka šīs koordinācijas mērķis ir īstenot vienlaikus brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību sakarā ar būvdarbu publiskā iepirkuma līgumiem, kā arī attīstīt efektīvu konkurenci šajā jomā Kopienas līmenī, veicinot visplašāko iespējamo ieinteresētību

Kopienas uzņēmēju vidū (šajā sakarā skat. 2000. gada 26. septembra spriedumu lietā C-225/98 Komisija/Francija, *Recueil*, I-7445. lpp., 34. punkts; 2001. gada 12. jūlija spriedumu lietā C-399/98 *Ordine degli Architetti* u.c., *Recueil*, I-5409. lpp., 52. punkts; 2001. gada 27. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-285/99 un C-286/99 *Lombardini* un *Mantovani*, *Recueil*, I-9233. lpp., 34. punkts, kā arī 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-470/99 *Universale-Bau* u.c., *Recueil*, I-11617. lpp., 89. punkts).

40 Šajā kontekstā Direktīvas 93/37 24. pants, kas attiecas uz šīs direktīvas sadaļu par "vispārējiem" dalības noteikumiem, iekļaujas precīzā normā, kas attiecas uz uzņēmēju, kam atļauts iesniegt piedāvājumu, atlases nosacījumiem un publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas nosacījumiem (skat. pēc analoģijas 2000. gada 7. decembra spriedumu lietā C-94/99 *ARGE*, *Recueil*, I-11037. lpp., 27. punkts).

41 Sadaļā par atlases kritērijiem pēc "kvalitātes" iepriekš minētā 24. panta pirmajā daļā ir identificēti septiņi pamati uzņēmēju dalības izslēgšanai, kas saistīti ar ieinteresētās personas profesionālo kvalifikāciju, precīzāk, ar tā profesionālo godīgumu, maksātspēju, kā arī saimniecisko un finansiālo stāvokli (skat. pēc analoģijas 1982. gada 10. februāra spriedumu lietā 76/81 *Transporoute et travaux*, *Recueil*, 417. lpp., 9. punkts, un iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *La Cascina* u.c., 21. punkts).

42 Līdzīgi Eiropas Savienības Padomei šajā sakarā jāuzsver, ka Kopienu likumdevēja pieeja bija saglabāt tikai tos izslēgšanas pamatus, kas pamatojas uz tādu faktu vai rīcības objektīvu konstatēšanu, kas raksturīgi attiecīgajam uzņēmējam, kas var diskreditēt tā profesionālo godīgumu vai tā saimniecisko un finansiālo piemērotību pabeigt darbus, kas jāveic saistībā ar publiskā iepirkuma līgumu, uz ko tas pretendē.

43 Šajos apstākļos Direktīvas 93/37 24. panta pirmā daļa ir jālasa tādējādi, ka pamati, ar ko objektīvu un ar profesionālo kvalifikāciju saistītu apsvērumu dēļ var attaisnot uzņēmēja izslēgšanu no dalības publiskajā iepirkumā, ir uzskaitīti izsmeļoši. Līdz ar to pastāv šķērslis tam, lai dalībvalstis vai līgumslēdzējas iestādes papildinātu minētajā normā ietverto sarakstu ar citiem izslēgšanas pamatiem, kas saistīti ar profesionālās kvalifikācijas kritērijiem (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *La Cascina* u.c., 22. punkts).

44 Direktīvas 93/37 24. panta pirmajā daļā paredzētais izsmeļošais uzskaitījums tomēr neizslēdz iespēju dalībvalstīm paturēt spēkā vai pieņemt materiālo tiesību normas, kuru mērķis ir publisko iepirkumu jomā nodrošināt vienlīdzīgas attieksmes, kā arī pārskatāmības principa, ko iepriekš minētais princips ietver, ievērošanu; līgumslēdzējām iestādēm šie principi ir jāievēro visas šāda publiskā iepirkuma līguma piešķiršanas procedūras laiku (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *ARGE*, 24. punkts, un 2003. gada 16. oktobra spriedumu lietā C-421/01 *Traunfellner*, *Recueil*, I-11941. lpp., 29. punkts).

45 Iepriekš minētie principi, kuri cita starpā nozīmē, ka pretendentiem jābūt vienādos apstākļos gan brīdī, kad tie sagatavo piedāvājumu, gan brīdī, kad šos piedāvājumus izvērtē līgumslēdzēja iestāde (šajā sakarā skat. 2001. gada 18. oktobra spriedumu lietā C-19/00 *SIAC Construction*, *Recueil*, I-7725. lpp., 34. punkts, un 2003. gada 4. decembra spriedumu lietā C-448/01 *EVN* un *Wienstrom*, *Recueil*, I-14527. lpp., 47. punkts), ir to direktīvu pamatā, kas attiecas uz publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Universale-Bau* u.c., 91. punkts, un 2003. gada 19. jūnija spriedumu lietā C-315/01 *GAT*, *Recueil*, I-6351. lpp., 73. punkts), un līgumslēdzēju iestāžu pienākums nodrošināt šo principu ievērošanu atbilst pašai šo direktīvu būtībai (šajā sakarā skat. 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-513/99 *Concordia Bus Finland*, *Recueil*, I-7213. lpp., 81. punkts, un 2005. gada 3. marta spriedumu apvienotajās lietās C-21/03 un C-34/03 *Fabricom*, Krājums, I-1559. lpp., 26. punkts).

46 Turklāt Direktīvas 93/37 6. panta 6. punktā ir precizēts, ka līgumslēdzējas iestādes nodrošina to, ka netiek diskriminēti dažādi uzņēmēji.

47 Tādējādi dalībvalstij ir pilnvaras papildus izslēgšanas pamatiem, kas ir attaisnoti ar objektīviem profesionālās kvalifikācijas apsvērumiem, kas ierobežoti uzskaitīti Direktīvas 93/37 24. panta pirmajā daļā, paredzēt papildu izslēgšanas pasākumus, kas vērsti uz to, lai nodrošinātu vienādas attieksmes principa ievērošanu attiecībā uz visiem pretendentiem, kā arī pārskatāmības principa ievērošanu saistībā ar publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām.

48 Tomēr saskaņā ar samērīguma principu, kas ir Kopienu tiesību vispārējs princips (skat. it īpaši 2004. gada 14. decembra spriedumu lietā C-210/03 *Swedish Match*, Krājums, I-11893. lpp., 47. punkts), šādi pasākumi nevar pārsniegt to, kas vajadzīgs, lai sasniegtu šo mērķi (skat. šajā sakarā iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Fabricom*, 34. punkts).

49 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 93/37 24. panta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir sniegts izsmeļošs saraksts ar pamatiem, kas balstīti uz objektīviem profesionālās kvalifikācijas apsvērumiem un ar ko var attaisnot uzņēmēja izslēgšanu no dalības būvdarbu publiskajā iepirkumā. Tomēr ar šo direktīvu dalībvalstij nav aizliegts paredzēt citus izslēgšanas pasākumus ar mērķi garantēt vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem un pārskatāmības principa ievērošanu, ja vien šādi pasākumi nepārsniedz to, kas vajadzīgs, lai sasniegtu šo mērķi.

Par otro jautājumu

50 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai valsts tiesību norma, ar ko ir ieviesta nesavienojamība starp mediju jomu un publisko būvdarbu jomu, ir saderīga ar Kopienu tiesību principiem.

51 Vispirms ir jāatgādina, ka prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā Tiesai nav jāizvērtē valsts tiesību aktu atbilstība Kopienu tiesībām, ne arī jāinterpretē valsts tiesību akti. Turpretī Tiesa var iesniedzējtiesai sniegt visus Kopienu tiesību interpretācijas elementus, kas tai ļautu izlemt jautājumu par šādu atbilstību, taisot spriedumu izskatāmajā lietā (skat. it īpaši 1993. gada 15. decembra spriedumu lietā C-292/92 *Hünermund* u.c., *Recueil*, I-6787. lpp., 8. punkts; 2006. gada 23. marta spriedumu lietā C-237/04 *Enirisorse*, Krājums, I-2843. lpp., 24. punkts, un iepriekš minēto spriedumu lietā *Centro Europa 7*, 49. un 50. punkts).

52 Tātad Tiesai šajā lietā jāizvērtē tikai Kopienu tiesību normas, sniedzot to interpretāciju, kas būtu lietderīga iesniedzējtiesai, kurai, lai tajā izskatāmajā lietā pieņemtu nolēmumu, ir jāizvērtē valsts tiesību normu atbilstība Kopienu tiesībām.

53 Šajā sakarā, kā tika atgādināts šī sprieduma 39. punktā, Direktīvas 93/37 galvenais mērķis ir Kopienu ietvaros īstenot konkurenci būvdarbu publiskā iepirkuma jomā. Šīs direktīvas mērķis ir garantēt, ka valsts iestādēs nepastāv favorītisma risks (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Ordine degli Architetti* u.c., 75. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Lombardini* un *Mantovani*, 35. punkts).

54 Kopienas koordinēšanas publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras jomā mērķis ir it īpaši novērst risku, ka publiskā iepirkuma līgumu tiesību piešķiršanā tiks dota priekšroka attiecīgās dalībvalsts pretendentiem, un vienlaikus novērst iespēju, ka līgumslēdzēja iestāde vadītos no attiecīgajam konkursam neatbilstošiem apsvērumiem (šajā sakarā skat. 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-380/98 *University of Cambridge*, *Recueil*, I-8035. lpp., 17. punkts; 2001. gada 1. februāra spriedumu lietā C-237/99 Komisija/Francija, *Recueil*, I-939. lpp., 42. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Lombardini* un *Mantovani*, 36. punkts).

55 Šajā kontekstā, kā uz to norādījis ģenerāladvokāts savu secinājumu 30. punktā, jāatzīst, ka dalībvalstīm ir zināma rīcības brīvība, lai nodrošinātu pasākumus, kas domāti, lai garantētu vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem un pārskatāmības principa ievērošanu; šie principi, kā tika atgādināts šī sprieduma 45. punktā, ir direktīvu, kas attiecas uz publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, pamatā.

56 Katra dalībvalsts pati spēj vislabāk noteikt, ņemot vērā valstij raksturīgos vēsturiskos, juridiskos, ekonomikas vai sociālos apsvērumus (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *La Cascina* u.c., 23. punkts), situācijas, kurās varētu rasties rīcība, kas rada atkāpes no šo principu ievērošanas.

57 Līdz ar to Kopienu tiesībās nav paredzēts apstrīdēt dalībvalsts veikto izvērtējumu, saskaņā ar vietējo kontekstu, par īpašu šādas rīcības rašanās risku gadījumos, kad viens no būvdarbu publiskā iepirkuma līguma pretendentiem ir uzņēmums, kas darbojas mediju jomā vai uztur attiecības ar personām, kas ir iesaistītas šajā jomā, kā arī par nepieciešamību īstenot pasākumus, kas novērstu šādu risku.

58 Šajā lietā attiecīgā dalībvalsts uzskatīja, ka nevar izslēgt, ka sakarā ar dalību publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā mediju uzņēmums vai publisko būvdarbu uzņēmējs, kas saistīts ar šādu uzņēmumu vai personām, kam tas pieder vai kas to vada, nolemj izdarīt ietekmi uz līgumslēdzēju iestādi, kas izriet no tā statusa vai starpnieka pozīcijas mediju jomā, lai mēģinātu pretlikumīgi ietekmēt lēmuma pieņemšanu par šā publiskā iepirkuma līguma piešķiršanu, piesolot plašu labvēlīgu informatīvu akciju vai, tieši otrādi, piedraudot ar kritiku atkarībā no lēmuma veida.

59 Dalībvalsts griba novērst mediju varas iejaukšanās riskus publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas procedūrās saskan ar vispārējo interešu mērķi, kas ir uzturēt mediju daudzveidību un neatkarību (šajā sakarā skat. 1997. gada 26. jūnija spriedumu lietā C-368/95 *Familiapress*, *Recueil*, I-3689. lpp., 18. punkts, un 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-250/06 *United Pan-Europe Communications Belgium* u.c., Krājums, I-11135. lpp., 41. un 42. punkts). Turklāt it īpaši šī griba atbilst citam šāda veida mērķim, proti, apkarot krāpšanu un korupciju (šajā sakarā skat. 1994. gada 24. marta spriedumu lietā C-275/92 *Schindler*, *Recueil*, I-1039. lpp., 57.–60. punkts, un 2007. gada 6. marta spriedumu apvienotajās lietās C-338/04, C-359/04 un C-360/04 *Placanica* u.c., Krājums, I-1891. lpp., 46. punkts).

60 Līdz ar to Kopienu tiesības pieļauj valsts pasākumu veikšanu, kas domāti, lai publiskā iepirkuma līguma piešķiršanas procedūrās novērstu iespēju rasties praksei, kas varētu apdraudēt pārskatāmību un izkropļot konkurenci, kas varētu rasties, ja starp pretendentiem būtu uzņēmējs, kas veic darbību mediju jomā vai uztur attiecības ar personu, kas ir iesaistīta šajā jomā, un lai novērstu vai apkarotu krāpšanu un korupciju.

61 Kā tas ir uzsvērts šī sprieduma 48. punktā, šādiem pasākumiem jābūt arī saderīgiem ar samērīguma principu.

62 Valsts tiesību normai, tādai kā pamata prāvā, ar ko ir noteikta vispārīga nesavienojamība starp publisko būvdarbu jomu un mediju jomu, ir tādas sekas, ka no publiskā iepirkuma līguma piešķiršanas tiek izslēgti publisko būvdarbu uzņēmēji, kas vienlaikus ir iesaistīti mediju jomā tādēļ, ka tie ir šāda uzņēmuma īpašnieki, galvenie akcionāri, partneri vai ieņem amatus vadībā, neparedzot tiem iespēju pierādīt gadījumā, kad, piemēram, konkurents par to sniedz iespējamus pierādījumus, ka attiecīgajā gadījumā nepastāv reāls risks, kāds ir minēts šī sprieduma 60. punktā (skat. pēc analoģijas iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Fabricom*, 33. un 35. punkts).

63 Kā norāda Eiropas Kopienu Komisija un Padome, tāpat kā Tiesas sēdē apgalvoja *Elliniki Technodomiki Techniki Ependytiki Viomichaniki AE*, šāda norma pārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai sasniegtu apgalvotos pārskatāmības un vienādas attieksmes mērķus, izslēdzot veselu publisko būvdarbu uzņēmēju kategoriju, pamatojoties uz neatspēkojamu prezumpciju, saskaņā ar kuru uzņēmēja, kas ir iesaistīts arī mediju jomā, klātbūtne starp pretendentiem noteikti deformē konkurenci, kaitējot pārējiem pretendentiem.

64 Grieķijas valdība uzsvēra, ka pamata prāvā apskatāmajā konstitucionālo tiesību normā ir paredzēta iespēja izslēgšanas pasākumu neattiecināt uz personu, kas darbojas kā starpnieks, piemēram, laulāto, radinieku vai no mediju uzņēmuma vai no personas, kas atbild par šo uzņēmumu, finansiāli atkarīgu personu vai sabiedrību, ja tiek pierādīts, ka

šādas personas, kas veic starpnieka darbības, piedalīšanās publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā ir šīs personas autonoma izvēle, ko nosaka tās personīgās intereses.

65 Tomēr šī iespēja nav tāda, kas pamata prāvā apskatāmo valsts tiesību normu padarītu saderīgu ar samērīguma principu.

66 Šāda iespēja negroza automātisko un absolūto raksturu, kurš piemīt aizliegumam, kas skar jebkuru publisko būvdarbu uzņēmēju, kas darbojas arī mediju jomā vai ir saistīts ar fiziskām vai juridiskām personām, kuras ir iesaistītas šajā jomā, uz ko neattiecas mīkstinošais izņēmums no vispārējā aizlieguma pasākuma, kas ir paredzēts par labu personām, kas darbojas kā starpnieki.

67 Turklāt publisko būvdarbu uzņēmējs, kas darbotos kā mediju uzņēmuma vai personas, kam pieder vai kas vada šādu uzņēmumu, starpnieks, tiktu izslēgts no publiskā iepirkuma līguma piešķiršanas bez iespējas viņam ļaut pierādīt, ka gadījumā, ja tiktu konstatēts, ka viņš rīkojas šī uzņēmuma vai personas interesēs, šāda rīcība neietekmē konkurenci pretendentu starpā.

68 Visbeidzot, ļoti plašā nozīme, kas pamata prāvā apskatāmajās valsts tiesību normas kontekstā ir piešķirta galvenā akcionāra un starpnieka jēdzieniem, kā tas izriet no šī sprieduma 8. punkta, pastiprina šādas tiesību normas nesamērīgo raksturu.

69 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Kopienu tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesību normu, ar ko, kaut arī tiecoties sasniegt leģitīmu mērķi — vienādu attieksmi pret pretendentiem un pārskatāmību būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir ieviesta neatspēkojama prezumpcija, ka uzņēmuma, kas darbojas mediju nozarē, īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statuss nav savienojams ar tāda uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statusu, kuram valsts vai juridiska persona, kas darbojas publiskajā nozarē plašā nozīmē, ir uzticējusi izpildīt būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu sniegšanas līgumus.

Par trešo jautājumu

70 Ņemot vērā uz pirmajiem diviem jautājumiem sniegtās atbildes, uz trešo jautājumu nav jāatbild.

Par tiesāšanās izdevumiem

71 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) Padomes 1993. gada 14. jūnija Direktīvas 93/37/EEK par to, kā koordinēt publisko būvdarbu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras [būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūras], kas grozīta ar Padomes un Parlamenta 1997. gada 13. oktobra Direktīvu 97/52/EK, 24. panta pirmā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka tajā ir sniegts izsmeļošs saraksts ar pamatiem, kas balstīti uz objektīviem profesionālās kvalifikācijas apsvērumiem un ar ko var attaisnot uzņēmēja izslēgšanu no dalības būvdarbu publiskajā iepirkumā. Tomēr ar šo direktīvu dalībvalstij nav aizliegts paredzēt citus izslēgšanas pasākumus ar mērķi garantēt vienlīdzīgas attieksmes pret pretendentiem un pārskatāmības principa ievērošanu, ja vien šādi pasākumi nepārsniedz to, kas vajadzīgs, lai sasniegtu šo mērķi;

2) Kopienu tiesības ir jāinterpretē tādējādi, ka tās nepieļauj tādu valsts tiesību normu, ar ko, kaut arī tiecoties sasniegt leģitīmu mērķi — vienādu attieksmi pret pretendentiem un pārskatāmību būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrā, ir ieviesta neatspēkojama prezumpcija, ka uzņēmuma, kas darbojas mediju nozarē, īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statuss nav savienojams ar tāda uzņēmuma īpašnieka, partnera, galvenā akcionāra vai vadītāja statusu, kuram valsts vai juridiska persona, kas darbojas publiskajā nozarē plašā nozīmē, ir uzticējusi izpildīt būvdarbu, piegāžu vai pakalpojumu sniegšanas līgumus.

[Paraksti]